

**1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ
ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΑΓΩΓΗΣ**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
**«ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΝΤΕΡΤΗ

ΕΚΠ/ΚΟΣ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΑΤΣΟΥΔΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

ΝΗΠΙΑ: 15

ΠΡΟΝΗΠΙΑ: 10

ΚΕΦΑΛΑΡΙ 2015

I. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΜΑΤΟΣ:

Στα πλαίσια των καινοτόμων προγραμμάτων και δράσεων που πραγματοποιούνται στο νηπιαγωγείο μας και της προσπάθειας ευαισθητοποίησης των παιδιών πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα, τα νήπια και οι εκπαιδευτικοί του 1/θ Ολοήμερου Νηπιαγωγείου Κεφαλαρίου υλοποιήσαμε το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αγωγής με θέμα «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ». Το πρόγραμμα ξεκίνησε το Σεπτέμβρη και ολοκληρώθηκε το Μάιο.

II. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός του προγράμματος είναι τα παιδιά να μάθουν με βιωματικό και ενεργητικό τρόπο για την πορτοκαλιά, το πορτοκάλι, τα άλλα εσπεριδοειδή και τα προϊόντα τους, για τις αγροτικές εργασίες και καλλιέργειες. Να κατανοήσουν τη σημασία τους ως τοπικών προϊόντων, τη διατροφική τους αξία, την επεξεργασία τους, τη χρησιμότητά τους. Να αποκτήσουν θετικές στάσεις και συνήθειες καθώς και μια ευρύτερη περιβαλλοντική συνείδηση.

III. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

- Να μάθουν για την πορτοκαλιά, το πορτοκάλι και τα προϊόντα τους.
- Να μάθουν για τα άλλα εσπεριδοειδή.
- Να μάθουν για τον τρόπο καλλιέργειας, την παραγωγή, τη συγκομιδή και την επεξεργασία αυτών των προϊόντων.
- Να μάθουν για τη διατροφική τους αξία και να αποκτήσουν θετικές συνήθειες.
- Να μάθουν για τη σημασία τους ως τοπικών προϊόντων της Αργολίδας και άλλων περιοχών της Ελλάδας.
- Να μάθουν λεξιλόγιο και έννοιες που αφορούν τις γεωργικές καλλιέργειες.
- Να μάθουν για την αλληλεξάρτηση μέλισσας-πορτοκαλιάς, για την επικονίαση, την παραγωγή μελιού και τη διατροφική του αξία
- Να καλλιεργήσουν το ομαδικό πνεύμα και τη συνεργασία.
- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία και τις δημιουργικές τους ικανότητες.
- Να έρθουν σε επαφή με το περιβάλλον τις καλλιέργειες, τις καιρικές συνθήκες και τα φυσικά φαινόμενα που τις επηρεάζουν.
- Να γνωρίσουν αυτά τα προϊόντα μέσα από την παράδοση, έθιμα, τραγούδια, μύθους, θρύλους, παραμύθια, παραδόσεις.
- Να οδηγούνται στη γνώση χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες που τους δίνει η χρήση Η/Υ και το διαδίκτυο.
- Να συγκεντρώνουν και να αξιοποιούν πληροφορίες
- Να γίνει άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

IV. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

- Διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση.
- Καταιγισμός ιδεών.
- Διερεύνηση
- Ομαδο-συνεργατική διδασκαλία.
- Συνεργασία με γονείς, Εθνικό Θεματικό Δίκτυο «τα τοπικά προϊόντα σε μια κοινωνία αειφορίας» Κ.Π.Ε. Κρεστένων, Κ.Π.Ε. Ν. Κίου και άλλους φορείς.
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πεδία.

V. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

Το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αγωγής «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ», αφορά την πορτοκαλιά, το πορτοκάλι, άλλα εσπεριδοειδή και τα προϊόντα τους, την κοινωνική διάσταση και σημασία τους και των προϊόντων τους για τους ανθρώπους, τη σημασία τους ως τοπικών προϊόντων στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος της περιοχής και στην οικονομική ανάπτυξη.

Όλες οι δραστηριότητες οργανώθηκαν διαθεματικά και διεπιστημονικά, από τα γνωστικά αντικείμενα του Δ.Ε.Π.Π.Σ. για το Νηπιαγωγείο: Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος (Φυσικές Επιστήμες, Βιολογία, Γεωγραφία, Ιστορία), Έννοιες Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, Εικαστική Αγωγή (Δημιουργία και Έκφραση), Φυσική Αγωγή, Πληροφορική και Τ.Π.Ε.

- Αφορμή: Η αφορμή δόθηκε στα πλαίσια της θεματικής προσέγγισης «τα φρούτα του φθινοπώρου», με την αναφορά των παιδιών στο πορτοκάλι ως το πιο γνωστό τους φρούτο και στην πορτοκαλιά ως δέντρου που όλοι έχουν στην αυλή ή στο περιβόλι τους. Αφού εξηγήσαμε ότι το πορτοκάλι ανήκει στα φρούτα του χειμώνα και όχι του φθινοπώρου, με τα παιδιά να επιμένουν ότι τρώνε πορτοκάλια και μανταρίνια και το φθινόπωρο, ακόμα κι αν έχουν πράσινο χρώμα, αποφασίσαμε μετά από συζήτηση με τα παιδιά να μάθουμε περισσότερα για τα φρούτα αυτά που έχουμε στην αυλή μας.

➤ **Συζήτηση, Καταιγισμός ιδεών:**

Με διάφορες ερωτήσεις, διερευνήσαμε τις γνώσεις των παιδιών γύρω από το θέμα. Τα παιδιά άρχισαν να καταθέτουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες που είχαν σχετικά. Πολλά παιδιά είχαν σχετικές γνώσεις, αφού ζώντας σε αγροτική περιοχή οι γονείς ή οι παππούδες τους έχουν πορτοκαλεώνες. Επίσης κάποια παιδιά είχαν γνώσεις και για άλλα εσπεριδοειδή όπως μανταρινιές, λεμονιές, νεραντζιές κλπ επειδή έχουν στην αυλή του σπιτιού ή στο περιβόλι.

Στη συνέχεια συζητήσαμε τι θα θέλαμε να μάθουμε σχετικά με αυτό το θέμα και προέκυψαν τα εξής (ερωτήματα):

- Τι είναι η πορτοκαλιά και ποια τα φρούτα της;
- Ποια η επεξεργασία τους;
- Πώς από το χωράφι φτάνουν στο πιάτο μας ή στο ποτήρι μας;
- Ποια άλλα δέντρα ανήκουν στην ίδια οικογένεια με την πορτοκαλιά, δηλαδή τα εσπεριδοειδή και ποια τα φρούτα τους;
- Πώς καλλιεργούνται και πώς αναπτύσσονται αυτά τα δέντρα; Έχουμε τέτοιες καλλιέργειες στον τόπο μας;
- Ποια η σημασία τους για τους ανθρώπους;
- Ποια η σημασία τους στη διατροφή μας;
- Από πόσο παλιά τα χρησιμοποιούν οι άνθρωποι και πώς το ξέρουμε εμείς σήμερα;
- Αν είχε φωνή η πορτοκαλιά, το πορτοκάλι και τα άλλα εσπεριδοειδή τι ιστορίες θα μας έλεγαν;
- Να ρωτήσουμε τους μεγαλύτερους αν ξέρουν να μας πουν τραγούδια, ιστορίες και παραμύθια σχετικά με το θέμα μας.

➤ **Εννοιολογικός χάρτης:**

Έγινε ο διαχωρισμός σε ενότητες και η καταγραφή τους:

- Θέμα: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»
- Η πορτοκαλιά, το πορτοκάλι και τα παράγωγά του.
- Τα άλλα εσπεριδοειδή και τα προϊόντα τους
- Η συμβολή τους στη διατροφή και στη ζωή μας - Μεσογειακή Διατροφή
- Η σημασία τους για τους ανθρώπους - Επαγγέλματα που σχετίζονται με αυτές τις καλλιέργειες και αυτά τα προϊόντα
- Τι γινόταν παλιά και τι γίνεται σήμερα
- Μύθοι, θρύλοι, παραδόσεις, παραμύθια, λογοτεχνία, ποίηση, μουσική, τραγούδια, ζωγραφική, τέχνη για το πορτοκάλι, την πορτοκαλιά, τα άλλα εσπεριδοειδή..

Στη συνέχεια σχεδιάσαμε έναν εννοιολογικό χάρτη.

➤ **Συγκέντρωση πληροφοριών:**

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

Συγκεντρώσαμε πληροφορίες για αυτά τα προϊόντα. Διαμορφώσαμε τη σχετική γωνιά και την εμπλουτίσαμε όσο περισσότερο μπορούσαμε με εποπτικό υλικό. Ακολουθήσαμε την ομαδο-συνεργατική μέθοδο. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και η κάθε ομάδα, ανέλαβε να συγκεντρώσει διαφορετικές πληροφορίες, σχετικές με το θέμα μας, να τις φέρει στο σχολείο και να τις παρουσιάσει.

➤ Προγραμματισμένες Δραστηριότητες και Στόχοι σύμφωνα με τα Γνωστικά Αντικείμενα του Δ.Ε.Π.Π.Σ. για το Νηπιαγωγείο:

- ΓΛΩΣΣΑ:

Προφορικός λόγος: Συζήτηση, δημιουργία εννοιολογικού χάρτη. Περιγραφή των δέντρων και των φρούτων, συμμετοχή σε συζητήσεις, εμπλουτισμός του προφορικού λόγου των παιδιών με σχετικό λεξιλόγιο. Τα παιδιά πήραν το ρόλο τόσο του ακροατή όσο και του ομιλητή σε όλες τις δραστηριότητες.

Ανάγνωση: Διαβάσαμε κείμενα λογοτεχνικά και επιστημονικά, δημοσιογραφικά και επιστημονικά άρθρα, λήμματα από εγκυκλοπαίδειες και πληροφορίες από το διαδίκτυο. Αναγνώριση γραμμάτων και λέξεων σχετικών με το θέμα, μέσα σε κείμενα, σε οργανωμένες ή αυθόρμητες δραστηριότητες από τα παιδιά.

Επεξεργασία και δραματοποίηση μύθων, παραμυθιών, ποιημάτων, παροιμιών, αινιγμάτων.

Παραμύθια: «Το πορτοκάλι και μια ηλιαχτίδα» Μ. Κοντολέων, «μελωδικό παραμύθι για το πορτοκάλι» (<http://taniamanesi-kourou.bligspot.gr/>), «Αχ Λένια μου, μικρή πορτοκαλένια μου» υλικό του Κ.Π.Ε. Νέας Κίου, «Παιχνιδομαγειρέματα-φρούτα-Λάκης ο πορτοκαλάκης» Α. Μαστρομιχαλάκη-Μ. Βούκανου, «φον-Κουραμπιές εναντίον κόμη-Μελομακαρόνη», Κ. Χαρίτος,

Μυθολογία: «ο Ηρακλής και τα χρυσά μήλα των εσπερίδων», Θρύλους, παραδόσεις κ.α.

Ποιήματα: «Πορτοκαλένια» Οδ. Ελύτης, «Η Πορτοκαλιά Ιστορία» Π. Παμπούδη, «Μαργαρίτα Μαγιοπούλα» Ι.Καμπανέλης

Παροιμίες: «Έχει κι αλλού πορτοκαλιές που κάνουν πορτοκάλια»

Αινίγματα: «Φρούτο του χειμώνα, ζουμερό πολύ, χρυσαφένιο τόπι πάνω στο κλαδί» (το πορτοκάλι), «Σου ξινίζω τη γλωσσίτσα και γκριμάτσες όλο κάνεις, μα αν λείψω από τη σούπα νοστιμιά εσύ δεν θα 'χεις» (το λεμόνι) κλπ

Λεξιλόγιο: πορτοκαλένας, πορτοκαλιά, πορτοκάλι, εσπεριδοειδή, χυμοποιείο, στοσκευαστήριο, επικοινωνία, σύνθετες λέξεις κλπ

Δουλέψαμε με πίνακες αναφοράς.

Γλωσσικά παιχνίδια τόσο προφορικά όσο και γραπτά.

Γραφή: Γραφή γραμμάτων, λέξεων και σύνθετων λέξεων σχετικών με το θέμα, με όποιον τρόπο μπορούν, σε οργανωμένες ή αυθόρμητες περιστάσεις.

Φτιάξαμε λέξεις με τα γράμματα από το μαγικό κουτί που είχαν σχέση με το θέμα μας, όπως πορτοκάλι, πορτοκαλιά, πορτοκαλάδα, λεμόνι κλπ.

Γράψαμε λέξεις στον Η/Υ, πληκτρολογώντας τα γράμματα στο πληκτρολόγιο. Καταγράψαμε πληροφορίες, λέξεις, αυτοσχέδιους στίχους που εμπνεύστηκαν και μας υπαγόρευαν τα παιδιά σε οργανωμένες ή αυθόρμητες δραστηριότητες.

Ορισμένες δραστηριότητες συνοδεύονταν από το ανάλογο φύλλο εργασίας

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ:

Γεωμετρικά σχήματα: ο κύκλος,

Γεωμετρικά στερεά: η σφαίρα

Λογικομαθηματικές και χωροχρονικές έννοιες: πάνω-κάτω, μέσα-έξω, δίπλα, ανάμεσα, ψηλά-χαμηλά, μακριά-κοντά, χοντρό-λεπτό, στενό-φαρδύ, πρώτο-μεσαίο-τελευταίο, λίγο-πολύ, ολόκληρο-μισό, τόσα-όσα, πριν-μετά κλπ.

Τα παιδιά συνέκριναν, ταξινόμησαν, ομαδοποίησαν (χρώμα, μέγεθος, μήκος, είδος που ανήκουν κλπ). Μέτρησαν και αρίθμησαν με διάφορες αφορμές. Ασχοληθήκαμε με ποσότητες, συγκρίναμε, κάναμε εκτιμήσεις.

Δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού από τις εκπαιδευτικούς και επίλυσή τους από τα παιδιά μέσα από διαδικασίες δοκιμής, επαλήθευσης και ελέγχου. Τα παιδιά ερεύνησαν και προσπάθησαν να επιλύσουν ανοιχτές προβληματικές καταστάσεις που τέθηκαν για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και την ενίσχυση της λογικο-μαθηματικής τους σκέψης.

Αξιοποιήσαμε σε κάθε ευκαιρία την τεχνολογία.

Οι δραστηριότητες συνοδεύονταν από το ανάλογο φύλλο εργασίας όταν αυτό κρινόταν σκόπιμο και απαραίτητο

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ:

Συγκέντρωση πληροφοριών για το πορτοκάλι, την καλλιέργεια και την παραγωγή του και για άλλα εσπεριδοειδή.

Αναπτύξαμε δραστηριότητες ώστε τα παιδιά να αντιληφθούν την αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου, πώς επηρεάζονται οι καλλιέργειες και η παραγωγή των προϊόντων από τις καιρικές συνθήκες. Επίσης επιδιώξαμε να μάθουν να “διαβάζουν” απλά σύμβολα, σχεδιαγράμματα και χάρτες με το να βρούμε περιοχές στην Ελλάδα που καλλιεργούνται και παράγονται πορτοκάλια και άλλα εσπεριδοειδή. Να αναγνωρίζουν τη σχέση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή, να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα απλών μηχανών και επινοήσεων για την καλλιέργεια, τη συγκομιδή, την παραγωγή, την επεξεργασία των προϊόντων αυτών. Να αναπτύξουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιήσουμε την τεχνολογία. Επίσης μέσα από τις δραστηριότητες να εξοικειωθούν με βασικές ερευνητικές διαδικασίες.

Μάθαμε για την ανάπτυξη και παραγωγή των προϊόντων αυτών ως τοπικών της Αργολίδας και πως αυτά επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων που τα παράγουν και τα καταναλώνουν. Μιλήσαμε για τα επαγγέλματα όπως ο γεωργός, ο παραγωγός, ο εργάτης, ο έμπορος κλπ.

Μάθαμε για τη διατροφική τους αξία. Στύψαμε πορτοκάλια σε πολλές περιστάσεις για να φτιάξουμε και να πιούμε πορτοκαλάδα και συνταγές με βάση το πορτοκάλι.

Μιλήσαμε για την ανθοφορία την εσπεριδοειδών την άνοιξη, την επικονίαση και τη σημασία της μέλισσας.

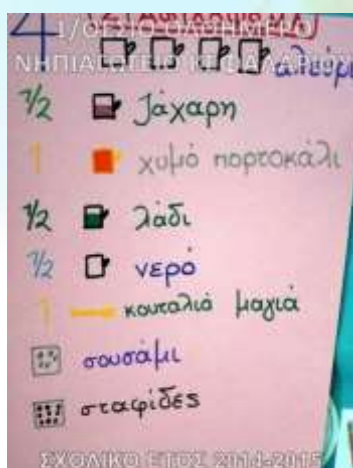
Φυτέψαμε μικρές πορτοκαλιές στην αυλή του νηπιαγωγείου μας, με τη βοήθεια γονιών.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- > **ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ:** Μέσα από τις δραστηριότητες θέλαμε τα παιδιά να αρχίσουν να κατανοούν τη σημασία της παρατήρησης, των πειραμάτων και της περιγραφής για τη μελέτη υλικών και φαινομένων. Επίσης να κατανοήσουν κατά το δυνατό τη δομή και της ιδιότητες των υλικών. Κάναμε πειράματα Κάναμε παρατηρήσεις και συγκεντρώσαμε πληροφορίες.

Εκτελέσαμε συνταγές μαγειρικής που βασίζονται στο πορτοκάλι, συνδυάζοντας υλικά και φτιάξαμε πορτοκαλόπιτα, πορτοκαλο-κούλουρα, μελομακάρωνα στο νηπιαγωγείο, αφού επεξεργαστούμε τις συνταγές και τα υλικά.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- > ΒΙΟΛΟΓΙΑ: Επιδιώξαμε να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς. Συγκεντρώσαμε πληροφορίες για κάθε ένα από τα εσπεριδοειδή που γνωρίζαμε ξεχωριστά. Παρατηρήσαμε τη νεραντζιά στον περίβολο του νηπιαγωγείου και τις πορτοκαλιές στο γειτονικό περιβόλι. Αποφασίσαμε να φυτέψουμε πορτοκαλιά και άλλα εσπεριδοειδή στην αυλή του νηπιαγωγείου μας. Παρατήρηση και περιγραφή κλαδιών και φύλλων πορτοκαλιάς και άλλων εσπεριδοειδών, και των φρούτων, πορτοκάλι, λεμόνι, νεράντζι, γκρέιπ-φρουτ, περγαμόντο, κουμ κουάτ κλπ (χρώματα, γεύση, μυρωδιά)

Την άνοιξη, με την ανθοφορία των πορτοκαλιών στα γειτονικά περιβόλια, παρατηρήσαμε τα δέντρα. Μυρίσαμε το άρωμά τους και παρατηρήσαμε ότι πετούσαν πολλές μελισσούλες και ακουγόταν έντονος ο βόμβος τους στις πορτοκαλιές. Μιλήσαμε για την επικονίαση και πως βοηθούν οι μέλισσες τις πορτοκαλιές να κάνουν τα ανθάκια τους πορτοκαλάκια και οι πορτοκαλιές τις μέλισσες δίνοντάς τους νέκταρ για να φτιάξουν μέλι. Δοκιμάσαμε μέλι από κερήθρα.

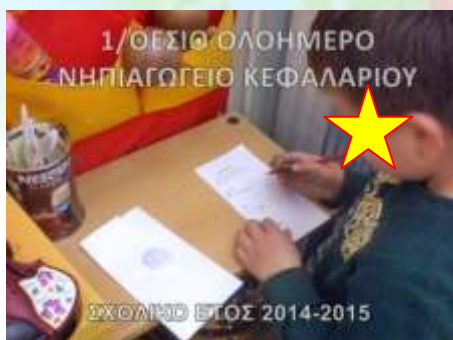
1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- > **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ:** Θέλαμε τα παιδιά να μάθουν να περιγράφουν τις μεταβολές του καιρού και τα μετεωρολογικά φαινόμενα. Στο γεωφυσικό χάρτη της Ελλάδας εντοπίσαμε περιοχές της χώρας μας που καλλιεργούνται και παράγονται πορτοκάλια και άλλα εσπεριδοειδή. Φέραμε μπουκάλια και κουτιά χυμών πορτοκαλιού με ετικέτες και ψάχνουμε στο χάρτη τις περιοχές προέλευσης
- > **ΙΣΤΟΡΙΑ:** Επιδιώξαμε να αντιληφθούν τα παιδιά τη χρονική ακολουθία γεγονότων και να αναπτύσσουν ενδιαφέρον για ιστορικά γεγονότα, προβλήματα και διλήμματα ανθρώπων διαφορετικών εποχών, πού και πώς καλλιεργούσαν παρήγαγαν και αποθήκευαν αυτά τα προϊόντα, τα μέσα που χρησιμοποιούσαν, καθώς και το πώς παρουσιάζεται η ιστορία και ο πολιτισμός μέσα από τις λαϊκές παραδόσεις.
Ιστορική αναφορά: τι γινόταν παλιά και τι γίνεται σήμερα

- ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ:

Μέσα από τις δραστηριότητες επιδιώξαμε την ανάπτυξη της αυτο-εκτίμησής τους και ικανοτήτων συνεργασίας. Επίσης θέλαμε να είναι ικανά να περιγράφουν το άμεσο περιβάλλον τους και να γνωρίζουν τις διαφορές με τα ευρύτερα περιβάλλοντα.

Διεξαγωγή εκλογών (με αφορμή τις Εθνικές Εκλογές του Ιανουαρίου 2015) για την ανάδειξη του δημοφιλέστερου φρούτου του χειμώνα. Δημοφιλέστερο φρούτο αναδείχθηκε το πορτοκάλι.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Παρουσιάσαμε και φέραμε σε επαφή τα παιδιά με τα έργα τέχνης τόσο της φύσης όσο και των ανθρώπων και τις διαφορετικές τεχνικές, καθώς και την απόκτηση γνώσεων και πληροφοριών σχετικά με το θέμα μας.

Χρώματα βασικά και συμπληρωματικά, κόκκινο και κίτρινο φτιάχνουν το πορτοκαλί.

Γνωριμία με παραστάσεις σε αρχαία αγγεία, ψηφιδωτά, αγάλματα που απεικονίζουν τον Ηρακλή στον κήπο των Εσπερίδων κλπ

Γνωριμία με έργα μεγάλων ζωγράφων: «Νεκρή φύση με πορτοκάλια και λεμόνια» Ρενουάρ, «Πορτοκάλια» Μποτερο, “Branch of Orange Bearing Fruit” Claude Monet, “Girl Holding Lemons” William-Adolphe Bouguereau κλπ

Θέλαμε να κατανοήσουν την τέχνη ως μέσο έκφρασης. Πειραματίστηκαν, εξοικειώθηκαν και εξασκήθηκαν με διαφορετικά υλικά και τεχνικές και τα παροτρύναμε να παράγουν έργα σχετικά με το θέμα μας, με ζωγραφική, χαρτοκοπτική, πλαστελίνη, στένσιλ, συνδυασμούς τεχνικών και υλικών, να εκφράσουν συναισθήματα μέσα από την τέχνη και τη δημιουργία και την απόκτηση δεξιοτήτων.

Κάναμε διάφορες κατασκευές σχετικές με το θέμα μας με ποικίλλα υλικά χάρτινα πιάτα, τέμπρες, νερομπογιές, πηλό, σπόρους. Κατασκευάσαμε μόνιπλε, κολάζ και πολλά άλλα. Κάναμε τυπώματα φύλλων πορτοκαλιάς. Επίσης επιδιώξαμε την καλλιέργεια της καλαισθησίας.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Ακούσαμε, επεξεργαστήκαμε και δραματοποιήσαμε τραγούδια, παραδοσιακά και όχι μόνο, μουσικά έργα τέχνης και συνθέσεις. Χρησιμοποιήσαμε μουσικά όργανα, παίξαμε μουσικοκινητικά παιχνίδια. Ακούσαμε και αναγνωρίσαμε ήχους από φυσικά φαινόμενα κλπ, με παιδαγωγικό υλικό που βρήκαμε στο διαδίκτυο.

Τραγούδια:;

«Λυγαριά πορτοκαλιά» παραδοσιακό

«Έπιασε πάλι το χορό τ' όμορφο πορτοκάλι» παραδοσιακό

«Λεμονάκι μυρωδάτο» παραδοσιακό

«Κοντούλα λεμονιά» παραδοσιακό

«Κάτω στο γιαλό» παραδοσιακό

«Μαργαρίτα Μαγιοπούλα» Μίκης Θεοδωράκης

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Δραματοποιήσεις παραμυθιών, ποιημάτων, τραγουδιών, σχετικών με το θέμα μας.

Κουκλοθέατρο: δραματοποιήσαμε παραμύθια μέσα από το κουκλοθέατρο.

Μεταμφιέσεις: τα παιδιά μεταμφιέστηκαν σε πορτοκαλιές, πορτοκάλια, ήρωες της μυθολογίας και των παραμυθιών που διαβάσαμε κλπ.

Επίσης έγιναν αυτοσχεδιασμοί, παντομίμα με κινήσεις, τη στάση του σώματος κλπ.

Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εκφράσουν συναισθήματα με διάφορους εκφραστικούς τρόπους, όπως γκριμάτσες, κινήσεις κλπ.

- ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Επιδιώξαμε την ανάπτυξη θετικών στάσεων και ηθικών αξιών, την ανάπτυξη της κινητικότητας και της φυσικής δραστηριότητας καθώς και του αισθησιο-κινητικού συντονισμού των νηπίων μέσα από παιχνίδια. Επίσης να αποκτήσουν βασικές κινητικές δεξιότητες όταν παίζουν και χρησιμοποιούν μπάλες, στεφάνια κλπ. Μουσικο-κινητικά παιχνίδια.

Παιχνίδι: «Όταν σου λέω πορτοκάλι να βγαίνεις»

- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ:

Θέλαμε να εξοικειωθούν τα παιδιά με τις βασικές συσκευές και λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή, να κατανοήσουν την αξία του ως εργαλείου αναζήτησης πληροφοριών, ως εποπτικού μέσου και υποβοηθητικού εργαλείου στην απόκτηση, αποθήκευση, προβολή και χρήση πληροφοριών. Επίσης την απόκτηση δεξιοτήτων σχετικών με τη χρήση του ποντικιού, του πληκτρολογίου, και διαφόρων λογισμικών παιδαγωγικού περιεχομένου καθώς και να μάθουν την ορθή χρήση του μηχανήματος και βασικούς κανόνες ασφάλειας και προφύλαξης.

Επισκεφτήκαμε το διαδίκτυο, αντλήσαμε πολλές πληροφορίες από εκεί, παρακολουθήσαμε μικρά βίντεο και παρουσιάσεις. Πληκτρολογήσαμε διάφορες λέξεις, σχετικές με το θέμα μας. Χρήση κατάλληλων λογισμικών και εκπαιδευτικού ψηφιακού υλικού. Ζωγραφική με κατάλληλα λογισμικά.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

➤ **Επισκέψεις:**

- Επίσκεψη στο Κ.Π.Ε. Νέας Κίου για το πρόγραμμα «Όταν σου λέω πορτοκάλι να βγαίνεις»

- Επίσκεψη σε πορτοκαλεώνα και χυμοποιό της περιοχής μας

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

- Επίσκεψη σε φυτώριο όπου είδαμε πως φυτεύονται οι σπόροι-κουκούτσια σε κουπάκια, πως αναπτύσσονται και μπολιάζονται τα δενδρύλλια πορτοκαλιάς και άλλων εσπεριδοειδών.

Πήραμε μικρές πορτοκαλιές και τις φυτέψαμε στην αυλή του νηπιαγωγείου μας, με τη βοήθεια γονιών.

➤ **Αυθόρμητες δραστηριότητες:**

Τα παιδιά πολλές φορές παίζοντας στις γωνιές του νηπιαγωγείου ή στην αυλή ενέτασαν στο αυθόρμητο παιχνίδι τους στοιχεία, γνώσεις, εμπειρίες από το πρόγραμμά μας

- στην αυλή ή στη γωνιά της μουσικής τραγουδούσαν και χόρευαν τραγούδια για το πορτοκάλι
- στα τραπεζάκια δημιουργούσαν ζωγραφιές και κατασκευές με χαρτόνια ή πλαστελίνη σχετικές με το θέμα μας
- στο κουκλόσπιτο πολλές φορές έκαναν ότι έστυβαν και έπιναν χυμό πορτοκάλι
- στον Η/Υ επέλεξαν πολλές φορές να πατήσουν τους υπερσυνδέσμους στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή που συνδέονταν σε ιστοσελίδες όπου είχαμε βρει πληροφορίες, εικόνες, έργα τέχνης, φύλλα εργασίας, παιχνίδια, τραγούδια κλπ για την πορτοκαλιά και το πορτοκάλι.
- στη γωνιά της πορτοκαλιάς παρατηρούσαν εικόνες, πίνακες αναφοράς, έργα τέχνης που είχαμε αναρτήσει, ξεφύλλιζαν τα βιβλία, ανέτρεχαν στις πληροφορίες που είχαμε συγκεντρώσει
- στη γωνιά του οικοδομικού υλικού έφτιαχναν εργοστάσιο χυμοποιίας όπως αυτό που επισκεφτήκαμε

VI. ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

Στο νηπιαγωγείο μας κάναμε προσπάθεια ευαισθητοποίησης των παιδιών πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Παράλληλα και σε συμφωνία με το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Αγωγής, ενταχτήκαμε στο Εθνικό Θεματικό Δίκτυο του Κ.Π.Ε. Κρεστένων για τα «Τοπικά Προϊόντα». Επίσης πραγματοποιήσαμε τη Δράση «Πρασινίζω την αυλή του σχολείου μου» και υλοποιήσαμε το Πρόγραμμα πολιτιστικών Θεμάτων «Ένα μύθο θα σας πω».

Θελήσαμε να συνδέσουμε μεταξύ τους όλα αυτά τα προγράμματα και τις δράσεις και προσπαθήσαμε να περάσουμε στα παιδιά το μήνυμα ότι όλα όσα αφορούν το περιβάλλον, είτε θετικά, είτε αρνητικά, είναι αλληλένδετα έχουν μια συνέχεια και επηρεάζουν άμεσα τη ζωή μας, την καθημερινότητά μας, την υγεία μας και τον πολιτισμό μας.

→ Δράση: «Πρασινίζω την αυλή του σχολείου μου»:

Πραγματοποιήσαμε τη Δράση «Πρασινίζω την αυλή του σχολείου μου», ώστε τα παιδιά, με βιωματικό τρόπο να μάθουν για τα φυτά, τη σημασία του νερού και του ήλιου στην ανάπτυξη τους, τη σημασία τους στην ισορροπία του περιβάλλοντος, για τις καλλιέργειες, τον τρόπο που τις φροντίζουμε, πώς επηρεάζονται από τις καιρικές μεταβολές. Έτσι φυτέψαμε διάφορα φυτά μαζί με τα παιδιά, σπείραμε διάφορους σπόρους. Επίσης φυτέψαμε πορτοκαλιές και άλλα εσπεριδοειδή. Αρρωγοί στο έργο μας στάθηκαν οι γονείς των παιδιών.

1/ΘΕΣΙΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ -- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: «ΕΙΧΑ ΦΥΤΕΨΕΙ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ»

→ **Πρόγραμμα Πολιτιστικών Θεμάτων «Ένα μύθο θα σας πω»**

Το Πρόγραμμα Πολιτιστικών Θεμάτων, είχε ως σκοπό να φέρει τα παιδιά σε επαφή με την ελληνική μυθολογία, να διερευνήσει και να προσεγγίσει την Περιβαλλοντική Αγωγή μέσω της μυθολογίας. Με πολλαπλές δραστηριότητες, αναπαραστάσεις μύθων και με τη λειτουργία της Δανειστικής Βιβλιοθήκης, τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με μύθους για τα καιρικά φαινόμενα, για δέντρα, φυτά, φρούτα, λουλούδια, αρωματικά φυτά, φυσικές καταστροφές, μύθους της περιοχής μας. Αρωγοί στην προσπάθειά μας στάθηκαν οι γονείς και οι παππούδες και γιαγιάδες των παιδιών με το να μοιραστούν μαζί μας τις γνώσεις και τις μνήμες τους.

VII. ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Με τη βοήθεια του εποπτικού υλικού που συγκεντρώσαμε, καθώς επίσης και με τη βοήθεια του διαδικτύου και των επισκέψεων που πραγματοποιήσαμε, μάθαμε πολλά για την πορτοκαλιά, το πορτοκάλι, τα εσπεριδοειδή, τα προϊόντα τους και τη σημασία τους.

Ο τρόπος που προσεγγίσαμε το θέμα και όλα τα εμπλεκόμενα μέσα και οι φορείς βοήθησαν πολύ σε αυτό. Οι εκπαιδευτικοί αξιοποίησαν στο έπακρο τους καινοτόμους τρόπους διδασκαλίας και διδακτικής προσέγγισης καθώς και την ευελιξία στη διδακτική πράξη. Προσπάθησαν να λειτουργήσουν με τέτοιο τρόπο ώστε η εφαρμογή της δράσης να έχει ενδιαφέρον, τα παιδιά να εμπλακούν οικειοθελώς, ενεργητικά στη μαθησιακή διαδικασία και να ευαισθητοποιηθούν πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα, τα οποία έχουν και άλλες προεκτάσεις τόσο στην υγεία, όσο και στην κοινωνία, την οικονομία κλπ.

Τα παιδιά, μέσα από την ανάπτυξη του περιβαλλοντικού προγράμματος οδηγήθηκαν στη γνώση και τη μάθηση με τρόπο ενεργητικό και βιωματικό. Έμαθαν πως η γνώση και η μάθηση είναι μια αμφίδρομη διαδικασία που απαιτεί τη συμμετοχή όλων. Επίσης τα παιδιά έμαθαν να εμπλέκονται στην μαθησιακή διαδικασία, να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες πηγές, να τις αξιολογούν, να τις αξιοποιούν, να τις επαληθεύουν μέσω του πειραματισμού.

Η χρήση του διαδικτύου και του Η/Υ έφερε τα παιδιά σε επαφή με τη τεχνολογία και τις δυνατότητες που παρέχει σε όλους τους τομείς της ζωής μας, καθώς διευκολύνει πολύ το έργο και μας ανοίγει νέους δρόμους, με την επισήμανση να γίνεται σωστή χρήση του μέσου. Οι εικαστικές τεχνικές που χρησιμοποιήσαμε όπως κατασκευές, ζωγραφική, έργα μεγάλων ζωγράφων, τεχνικές ζωγραφικής, μακέτες, χρήση διαφόρων υλικών καθώς και οι εκφραστικές τεχνικές, όπως το θεατρικό παιχνίδι, το κουκλοθέατρο, η μουσική, οδήγησαν στην αισθητική ανάπτυξη και καλλιέργεια των παιδιών.

Το άνοιγμα του σχολείου προς την κοινωνία μας βοήθησε να βγούμε από το μικρόκοσμο του νηπιαγωγείου και να δούμε πώς αυτά που μαθαίνουμε στο σχολείο έχουν πρακτική εφαρμογή στην κοινωνία και πώς συνεργαζόμενοι με διάφορους φορείς μπορούμε να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα. Τα παιδιά κατανόησαν ότι ο καθένας από εμάς, ανεξαρτήτως ηλικίας ή φύλου, με τις πράξεις του, τον τρόπο ζωής του, τις συνήθειές του, μπορεί να επηρεάσει και να συμβάλλει σε ένα καλύτερο περιβάλλον, σε μια καλύτερη κοινωνία, σε ένα καλύτερο μέλλον, με το να αποκτήσει θετικές στάσεις και συνήθειες.

VIII. ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμά μας παρουσιάστηκε στην γιορτή λήξης του σχολικού έτους. Επίσης, το νηπιαγωγείο μας, ως μέλος του Εθνικού Θεματικού Δικτύου «τα τοπικά προϊόντα σε μια κοινωνία αειφορίας», του Κ.Π.Ε. Κρεστένων, έχει αποστείλει σε ψηφιακή μορφή το πρόγραμμα για να δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του Κ.Π.Ε. Κρεστένων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Υ.Π.Ε.Π.Θ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2006), *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί Δημιουργικά Περιβάλλοντα* Μάθησης, ΟΕΔΒΑ
- Υ.Π.Ε.Π.Θ., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003), *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ.)*, Αθήνα.
- Χρυσάφιδης, Κ. (2009), *Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης*, Δίπτυχο, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η. (2000), *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η. (2002), *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση*, εκδ. Γρηγόρης
- Περιοδικό Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα.
- Περιοδικό Δημιουργικό Εργαστήρι, εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα.
- Κάντζου, Ν. - Θεοδωράκη, Μ., *Καθημερινές Διαθεματικές Δραστηριότητες για το Νηπιαγωγείο*, Εκδόσεις Δίπτυχο.
- Ρουγγέρη, Κ. (2004), *Ηρακλής, ο ιδρυτής των Ολυμπιακών Αγώνων*, εκδ. Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα
- Μαστρομιχαλάκη, Α. - Βούκανου, Μ. (2007), *Παιχνιδομαγειρέματα*, εκδ. ΑΚΡΙΤΑΣ-ΠΑΙΔΙΚΑ,
- Χαρίτος, Κ., *Φον-Κουραμπιές εναντίον κόμη-Μελομακαρόνη*, Εκδ. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
- Κοντολέων, Μ., *Το πορτοκάλι και μια ηλιαχτίδα*, Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων Γ' & Δ' Δημοτικού, ΟΕΔΒ
- Παμπούδη, Π., *Η Πορτοκαλί Ιστορία*, σειρά: Ιστορίες για γέλια και για χρώματα Εκδ. Ροές
- Ελύτης, Οδ., *Πορτοκαλένια, Ήλιος ο Πρώτος*, 1943
- Καμπανέλης, Ι., *Μαργαρίτα Μαγιοπούλα*
- Κ.Π.Ε. Νέας Κίου, *Όταν σου λέω πορτοκάλι να βγαίνεις, τα φρούτα των Εσπερίδων*, εκπαιδευτικό υλικό, 2009-2010, τυπογραφείο "ΙΚΟΝΑ"
- Κ.Π.Ε. Νέας Κίου, *Αχ Λένια μου, μικρή πορτοκαλένια μου*, τυπογραφείο "ΙΚΟΝΑ"
- Διαδίκτυο
- <http://dreamkindergarden.blogspot.gr/>
- <http://taniamanesi-kourou.bligspot.gr/>